

РОЗВИТОК ТВОРЧОГО МИСЛЕННЯ В ДІТЕЙ НА УРОКАХ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ ТА ЛІТЕРАТУРИ

Актуальність теми полягає в тому, що саме креативність учня дає змогу постійно шукати і знаходити «вихід із наявної ситуації, долати її, будувати для себе нову з опорою на знання, способи дії, що містить індивідуальний досвід» [3, с. 5].

Над проблемами творчого мислення дітей працювали такі дослідники як Н. М. Котляренко, О. І. Калюжна, Р. Г. Антоненко, О. В. Довгаль, Л. Г. Чорна.

Метою статті є дослідити шляхи розвитку творчого мислення дітей на уроках української мови та літератури.

Творче мислення – це спроба поєднати почуття, асоціації, символи, музику, колір та схеми. Творче мислення дозволяє повною мірою розкрити природні здібності дитини: неординарність думок, спроможність до висловлення різноманітних ідей, здатність до широких узагальнень, можливість здійснювати «свій вибір», знайти себе у світі та світ у собі. Творче мислення передбачає свідому мислєдіяльність і виявляється у вигляді опанування стилю мислення, який допомагає швидко реагувати й аналізувати проблеми у будь-якій галузі знань, знаходити оптимальні рішення для отриманого завдання. Тобто мета розвивального навчання передбачає створення універсальної системи раціональних засобів опанування будь-яких знань та вмінь.

Розвинені навички креативного (від лат. *creation* – «творення») мислення дозволяють майбутньому громадянину грамотно ставити власну мету й досягати її. Всебічний розвиток особистості – мета сучасної педагогічної науки. Особливу роль у цьому процесі відіграють уроки української мови та літератури [3, с. 5]. Психологи трактують творчість як вищий рівень логічного мислення, що є поштовхом до створення матеріальних і духовних цінностей [3, с. 6]. Вчені стверджують, що творчими та обдарованими є майже всі діти, що починають навчання. У розвитку їх здібностей надзвичайно важливим є вміння педагога творчо підійти до розв'язання проблеми, прагнення до вдосконалення відомих і розробки нових методів, прийомів і форм навчально-виховної взаємодії з учнями, включення їх до активної самостійної дослідницької діяльності [3, с. 8].

Розвитку креативності допомагають насамперед уроки, де використовуються творчі й випереджальні завдання, які активізують їх інтелектуальний і творчий потенціал, забезпечують індивідуальний підхід до кожної дитини, розвиток навичок для пошукової діяльності. Технологія креативного мислення передбачає використання вправ розвивального і творчого характеру, які можуть бути запропоновані і на уроці, і в роботі з обдарованими дітьми. Такі нетрадиційні завдання використовують під час

гурткової роботи.

Також розвитку дитячої креативності сприяють різнорівневі домашні завдання та вправи з мови та літератури, наприклад: виконати вправи на вибір, скласти вправу самостійно, написати вірш, міні-твір тощо. Такі завдання допомагають реалізувати творчий потенціал школярів, підвищують інтерес до вивчення предмета [3, с. 7].

Щоб мислити творчо, учні потребують цікавої теми. Тому стратегії креативного мислення варто застосовувати на уроках мови та літератури, а особливо на уроках розвитку мовлення. Письмові роботи є потужним стимулом для розвитку творчості. Цей вид діяльності включає: мислення, аргументування шляхів пошуку розв'язання проблем, розмірковування, творче самовираження. Уроки літератури дають вчителю можливість використовувати чимало форм роботи творчого характеру, щоб активізувати уяву і збагатити словниковий запас школярів. Ця робота повинна ще починатися в початкових класах [3, с. 6].

Виконання учнями психологічних завдань, різноманітних тестів, методик має бути цікавим і розвиваючим процесом. Якщо група обдарованих під час дії настановлення на творчість демонструє найвище серед інших груп зростання унікальності та багатозначності відповідей, то група здібних – уточнень і доповнень та значуще зниження конструктивних розв'язків. Саме через таку динаміку показників ми можемо судити про різне розуміння оригінальності та творчого характеру мислення цими групами учнів.

Необхідно також відзначити, що виконання подібних завдань може не тільки досліджувати особливості творчого процесу учнів, а й бути діагностичним інструментарієм виявлення творчого потенціалу учнів, його рівня, змістової наповненості, індивідуальної своєрідності.

На основі викладеного матеріалу можна розвиток творчого мислення розкласти на кілька етапів:

- спостережливості;
- асоціативного мислення;
- уява;
- вміння говорити нове.

Отже, творче мислення є не тільки вміння красиво говорити чи писати, воно, що особливо важливо, навчає учня не бути при цьому фальшивим, тобто щиро, від душі говорити про те, що думаєш [1, с. 3]. Розвиток саме креативних здібностей учнів є однією з найважливіших проблем педагогіки, адже сучасне життя потребує молодих людей із багатим інтелектом і творчим потенціалом [2, с. 9].

Список використаних джерел

1. Антоненко Р. Г. Навчальна бесіда у розвитку творчого мислення учнів // Вивчаємо українську мову та літературу. – 2004. – № 14. – С. 2–3.
2. Довгаль О. В. Розвиток творчого мислення. Філологічні дисципліни //

Вивчаємо українську мову та літературу. – 2006. – № 9. – С. 9–12.
Калюжна О. І. Креативне мислення школярів на уроках мови та літератури
// Вивчаємо українську мову та літературу. – 2009. – № 9. – С. 5–11.